

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ ส่งผลกระทบต่อร้ายแรงไปสู่ประชาชนเกือบทุกระดับชั้นของสังคมไทย โดยเฉพาะผู้ที่ยากจนหาเช้ากินค่ำจะได้รับผลกระทบมากที่สุด ก่อให้เกิดความลำบากในการดำเนินชีวิตและเลี้ยงชีพตนเอง (กรมการปกครอง, 2541) วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจต่างๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ คือการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ลำบากยากแค้นมากขึ้นขาดความมั่นคงในอาชีพ รายได้ สุขภาพ จิตตกต่ำ ผู้คนในประเทศจำเป็นต้องอดออม อดทนต่อภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนี้ด้วยกันทั้งสิ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2550)

ผลกระทบในส่วนของคุณภาพชีวิตที่เกิดขึ้นนี้ นับเป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นผลกระทบที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ประเทศใดที่ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี หมายถึงการมีศักยภาพในการครองตน ครองชีพที่ดี สามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ทัดเทียมกับอารยประเทศได้ ซึ่งคณะกรรมการนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน จึงได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมชนบทขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน โดยยึดแนวทางพระราชดำรัสขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการนำนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานต่างๆ ในชนบท มีใจความดังนี้ (กรมการปกครอง, 2541)

หน่วยงานภาครัฐเล็งเห็นความสำคัญของการดำเนินชีวิตแบบพึ่งตนเองจึงได้มีการเพิ่ม ความสำคัญอง แนวทางการดำเนินชีวิตแบบพึ่งตนเองมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การ พัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ที่มีจุดมุ่งหมายในการ แก้ปัญหาความยากจน และการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ภายใต้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการ สร้างความเข้มแข็งของชุมชน และสังคมให้เป็นรากฐานการพัฒนาที่สำคัญของประเทศ โดยให้

ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจภายในชุมชน ด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพ และความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2550) จะเห็นได้ว่ากระแสพระราชดำริขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งตนเองสร้างความเข้มแข็งให้กับตนเองนั้นล้วนแต่เป็นแนวทางพระราชดำริที่ส่งเสริม สนับสนุน และเชื่อมโยง ให้ประชาชนชาวไทยมีสุขภาพกายสุขภาพใจ ที่สมบูรณ์แข็งแรง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ได้ในทุกวันนี้

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา ทำสวน เลี้ยงวัวนม จากภาวะวิกฤตของเศรษฐกิจตกต่ำในปัจจุบัน ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาขาดทุนจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว จึงได้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินชีวิต ดังนั้นแนวทางการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดในการประยุกต์ใช้สำหรับเกษตรกรอำเภอแม่ออน จังหวัด เชียงใหม่ ให้กลับมามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ ทั้งส่วนตนและส่วนรวม เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความ สนใจที่จะศึกษาการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ตลอดจนนำไปขยายผลสู่หมู่บ้านหรือชุมชนอื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ของเกษตรกร อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาถึงลักษณะการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกร อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ที่ดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
5. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกร อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

6. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรอำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ กับความพึงพอใจการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึง ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร อำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่
2. ทำให้ได้ทราบระดับความรู้ความเข้าใจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้นำไปปฏิบัติ ในชีวิตประจำวัน ของเกษตรกรของเกษตรกร อำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่
3. ทำให้ทราบถึงลักษณะการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร อำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่
4. ทำให้ได้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของเกษตรกร อำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ที่ดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
5. ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกร อำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นแนวทางให้นักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมให้เกษตรกรดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
6. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรอำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ กับความพึงพอใจการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สมมุติฐานของการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ความรู้ความเข้าใจ ความพึงพอใจการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในอำเภอแม่ฮ่องสอน มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรใน อำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร คือ เกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเก็บข้อมูลเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมทั้งหมดจำนวน 86 คน แบ่งเป็น 2 รุ่น รุ่นที่ 1 จำนวน 50 คน และรุ่นที่ 2 จำนวน 36 คน จากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2549

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาเกษตรกรใน อำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาในด้านรูปแบบการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร โดยจะมีตัวแปรอิสระแบ่งเป็น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยในการดำเนินชีวิต และตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นิยามศัพท์

การดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การนำความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปปฏิบัติในด้านวิธีปฏิบัติในการใช้พื้นที่ทำการเกษตร วัตถุประสงค์ของการใช้ที่ดินเพื่อการผลิตและการประกอบอาชีพ ความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง การจับจ่ายใช้สอย การลดรายจ่าย สุขภาพอนามัยและ ความพอใจของเกษตรกรในการปฏิบัติตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยสำนักงานเกษตรอำเภอแม่อนมีการอบรม เรื่องการดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในปี 2549 จำนวน 2 รุ่น รวม 86 คน

ปรัชญา หมายถึง แนวทาง ความคิดหรือความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ หรือเป็นระบบของหลักในการดำเนินชีวิต ปรัชญาเป็น กรอบกว้างๆที่รวมหลักการ วิธีการ และการดำเนินการต่างๆที่เกี่ยวข้องอันหลากหลายภายใต้ความเชื่อ ความคิด และหลักเกณฑ์เดียวกัน

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) หมายถึง การพัฒนาเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายนอกและภายในทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆมาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน

การตัดสินใจ หมายถึง การที่เกษตรกรอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ เลือกว่าจะปฏิบัติกรดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความรู้ความเข้าใจตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้นำไปปฏิบัติ หมายถึง การที่เกษตรกรอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่มีความรู้ และความเข้าใจนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้อย่างถูกต้องตามหลักการ

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่พึงพอใจ ความสมปรารถนา ความชอบใจ ในสิ่งที่พบเห็นหรือกระทำหรือปฏิบัติอยู่

เกษตรกร หมายถึงเกษตรกรที่ ผ่านการฝึกอบรม เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 86 คน จากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานเกษตรอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ เรื่องการดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 รุ่น รวม 86 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น

1. ลักษณะส่วนบุคคล

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- สถานะภาพทางสังคม
- กิจกรรมการเกษตร
- ขนาดพื้นที่ถือครองทั้งหมด
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
- จำนวนแรงงานเกษตรกรในครัวเรือน
- รายได้จากอาชีพเกษตรกร
- รายได้อื่น ๆ จากนอกภาคเกษตร

2. การนำความรู้ความเข้าใจตามแนว

ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ

ตัวแปรตาม

ความพึงพอใจการดำเนิน
ชีวิตตามแนวทางปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง